

KATE
MANNE fri tanke
ALLT
MÄN HAR
RÄTT TILL

Översättning Isobel Hadley-Kamptz

INNEHÅLL

1. OUTPLÅNLIGT	9
Om allt man har rätt till som privilegierad man	
2. OFRIVILLIGT.....	19
Om att ha rätt till beundran	
3. VARDAGLIGT	37
Om att ha rätt till sex	
4. OÖNSKAT.....	59
Om att ha rätt till andras samtycke	
5. INKOMPETENT.....	79
Om att ha rätt till medicinsk vård	
6. OREGERLIG.....	99
Om att ha rätt att bestämma över sin kropp	
7. OUTHÄRDLIGT.....	121
Om att ha rätt till hushållsnära tjänster	
8. ANSPRÅKSLÖST.....	139
Om att ha rätt att bli hörd	
9. OVALBAR	159
Om att ha rätt till makt	
10. HOPPFULLT.....	181
Om allt flickor har rätt till	
TACK	191
NOTER	193

Outplånligt

Om allt man har rätt till som privilegierad man

HAN SÅG UT ATT tycka sig ha rätt till allt. Den 53-årige Brett Kavanaugh var röd i ansiktet, grinig, och skrek ut huvuddelen av sina svar. Uppenbarligen tyckte han att förfarandena var absurda och långt under hans värdighet. Det var september 2018, och Kavanaugh frågades ut av Senatens justitiekommitté om anklagelserna om att ha utsatt 51-åriga Dr Christine Blasey Ford för sexuella övergrepp, när de båda gick i high school. På spel stod inte bara Kavanaughs nominering till Högsta Domstolen, ännu viktigare var att sexuella övergrepp, manliga privilegier och misogynins effekter tycktes ställas inför rätta.

Amerika klarade inte det provet. Trots högst trovärdiga bevis för att Kavanaugh omkring 36 år tidigare hade utsatt en femtonårig Ford för sexuella övergrepp så fastställde en knapp majoritet hans utnämning till Högsta Domstolen.

Ford vittnade om att hon hade attackerats av Kavanaugh, som ihop med sin vän Mark Judge hade »föst in« henne i ett sovrum på en fest i Maryland. Ford hävdade att Kavanaugh hade tryckt ner henne på sängen, tafsat, och gnidit sitt skrev mot henne. Hon sade att han hade försökt ta av henne kläderna och hållit för hennes mun för att hindra att hon skrek. Ford berättade att hon hade varit rädd för att han av misstag skulle

kväva henne till döds. Hon sade att hon lyckades fly när Judge hoppade upp på sängen och välte omkull dem.¹

»Deras skratt är outplånligt inpräntat i hippocampus«, sade Ford, som är psykologiprofessor, när hon skulle beskriva incidenten och dess traumatiska efterdyningar. Men även för många av dem som påstod sig tro henne var Fords upplevelse inte viktig nog att förneka Kavanaugh det han, utifrån sin bakgrund och sitt rykte, uppfattades ha rätt till.² Dessutom fanns det såklart också människor som vägrade att tro på henne, som sade att hon antingen ljög eller hade missuppfattat situationen.³

Vid tiden då Kavanaughförhören var förstasidesnyheter hade jag under en längre tid tänkt på manliga privilegier och på vad de i sin tur kostar för kvinnor. Fallet tycktes gestalta mycket av den sociala dynamik jag hade undersökt. Det fångade föreställningen om berättigande perfekt – det vill säga den vitt spridda uppfattningen att en privilegierad man har rätt till även något så upphöjt som en plats i Högsta Domstolen.⁴ Det här är en uppfattning som också Kavanaugh, att döma av hans kränkta, stridslystna och bitvis närmast rubbade uppförande under förhören, delade. Till skillnad från Dr Fords lugna och dämpade beteende och hennes rörande försök att vara »hjälpsam« mot senatorerna när hon besvarade deras frågor var Kavanaugh rasande över att bli utfrågad. Särskilt tycktes det så när utfrågaren var kvinna. Senator Amy Klobuchar frågade honom, i ett numera ökänt utbyte: »Du säger att det aldrig har förekommit något tillfälle när du druckit så mycket att du sedan inte kom ihåg vad som hände, eller inte kom ihåg allt som hände?« »Du frågar om en blackout. Jag vet inte, har *du* haft några sådana?« svarade Kavanaugh med en samtidigt överlägsen och grinig ton.⁵

Fallet belyste också fenomenet manpati: hur mäktiga och privilegierade män som begår sexuella övergrepp eller ägnar sig åt annat misogynt beteende ofta får mer sympati och omsorg än deras kvinnliga offer. En ilsken senator Lindsey Graham visade upp urtypen för en sådan manpatisk inställning:

GRAHAM: [*Till demokrater*] Det ni vill göra är att förstöra den här mannens liv, hålla hans plats öppen och hoppas på att ni vinner 2020 ... [*Till Kavanaugh*] Du har ingenting att be om ursäkt för. När du träffar Sotomayor och Kagan säg hej från mig, för jag röstade på dem. [*Till demokrater*] Jag skulle aldrig göra mot dem vad ni har gjort mot den här mannen... [*Till Kavanaugh*] Är du en gängvaldtäktsman?

KAVANAUGH: Nej.

GRAHAM: Jag kan inte föreställa mig vad du och din familj har tvingats gå igenom. [*Till demokrater*] Herregud vad ni vill ha makt. Och herregud vad jag hoppas att ni aldrig får den. Jag hoppas att det amerikanska folket kan se igenom den här bluffen ... Ni hade ingen avsikt att skydda Dr Ford – ingen. [*Till Kavanaugh*] Hon är lika mycket ett offer i det här som du är. Herregud, jag hatar att säga det eftersom de har varit mina vänner. Men låt mig säga så här: har du kommit hit i hopp om en rättvis process? Då kom du till fel stad vid fel tillfälle. Ser du det här som en jobbintervju?

KAVANAUGH: Om senatens utfrågning är en jobbintervju.

GRAHAM: Ser du det som att du har varit med om en jobbintervju?

KAVANAUGH: Jag har gått igenom en process där senaten ger sitt råd och samtycke i enlighet med konstitutionen ...

GRAHAM: Skulle du säga att du har gått igenom ett helvete?

KAVANAUGH: Jag ... jag har gått igenom mer än ett helvete.

GRAHAM: Det här är ingen jobbintervju.

KAVANAUGH: Nej.

GRAHAM: Det här är helvetet.

Enligt Graham var det alltså hänsynslöst helvetiskt, och dessutom löjligt, för en man i Kavanaughs ställning att tvingas svara på frågor om allvarliga och trovärdiga anklagelser om sexuella övergrepp och att utsättas för en kort utredning av FBI, för att därefter kunna upphöjas till en av USA:s högsta moraliska auktoritetspositioner. Och Kavanaugh både delade och uppmuntrades uppenbarligen av Grahams uppfattningar här, och missade inte tillfället att unna sig lite självömkan. Det kom inga motsvarande uttjutelser om medlidande med Ford och hennes familj från Graham, trots hans tomma ord om att hon skulle vara »lika mycket ett offer« som Kavanaugh i alltihop (vilket hänvisade till demokraternas påstådda försök att smutskasta Kavanaugh av politiska skäl). »Fröken Ford har ett problem, och att förstöra domare Kavanaughs liv kommer inte lösa hennes problem«, dundrade Graham senare vidare i *Fox News*.⁶

Manpati fick Graham att se Kavanaugh som det *verkliga* offret i allt detta. Och att inte rösta in en man som Kavanaugh till högsta domstolen blev likvärdigt med att förstöra hans liv, snarare än att bara vägra honom en karriärmöjlighet.⁷ Det var inte heller bara män som Graham som svängde sig med den här sortens retorik eller yttrade kränkande omdömen om Christine Blasey Ford, många av kritikerna var kvinnor, däribland andra senatorer, journalister och lekmän.⁸

Sammantaget belyste fallet med Kavanaugh flera aspekter av misogynins natur och funktion. I min förra bok *Duktig flicka* hävdade jag att misogyni inte bör begripas som ett monolitiskt, djupt liggande hat mot kvinnor. I stället kan det bäst begripas som patriarkatets polisiära gren – ett system som bevarar och upprätthåller könsbaserade normer och förväntningar och som

leder till att kvinnor riskerar oproportionerligt eller särskilt fientlig behandling på grund av bland annat kön.⁹ Det sexuella övergreppet mot Christine Blasey Ford (där jag för övrigt tror på hennes redogörelse) passar onekligen in i det mönstret, eftersom flickor och kvinnor löper betydligt större risk att utsättas för den sortens övergrepp än vad deras likar bland pojkar och män gör.¹⁰ Dessutom är misogyni ofta (om än inte alltid) ett svar på en kvinnas brott mot en könsbaserad »lag och ordning«. Det faktum att Ford utsattes för hat och dödshot för att hon berättade om hur en mäktig man behandlat henne illa är ett exempel på den sortens bestraffning.¹¹

Allmänt tänker jag på misogyni lite som på den sortens elhalsband till hundar som är vanliga i villaförorter och som ska hålla hundarna innanför osynliga staket. Misogyni kan givetvis åsamka smärta, och gör det ofta. Men även när ingen kommer till skada tenderar den att avskräcka kvinnor från att röra sig utanför de uppsatta gränserna. Om vi överskrider dem eller bryter mot reglerna så vet vi vad vi har att vänta.¹² Det är ännu ett skäl till att Fords vittnesmål var så modigt.

Om man ställer den bredvid misogynin så menar jag att sexism är patriarkatets teoretiska och ideologiska gren: de övertygelser, idéer och föreställningar som tjänar till att rationalisera patriarkala normer och förväntningar och få dem att framstå som naturliga – något som inkluderar en könsbaserad arbetsfördelning och mäns dominans över kvinnor på områden där män traditionellt har haft makt och auktoritet. Även om den här boken fokuserar mer på misogyni än på sexism är det viktigt att förstå att de båda vanligen verkar ihop.

Vi måste dock inse att någon kan ägna sig åt misogynt beteende utan att nödvändigtvis ha sexistiska övertygelser om kvinnor. Brett Kavanaugh försvarade sig mot anklagelserna om sexuella övergrepp med att han anställt ovanligt många

kvinnliga notarier, men det är i själva verket inget försvar alls.¹³ En man kan tro att en kvinna är intellektuellt kompetent inom till exempel juridik, affärer eller politik och därför gärna ha henne som sin underordnade på detta område, samtidigt som han utsätter henne eller andra kvinnor för misogyn behandling, som exempelvis sexuella övergrepp. Med andra ord kan en man glatt ge en kvinna en viss makt så länge hon inte hotar eller utmanar honom. Men om hon gör det kan han ta till ett misogynt beteende för att klämma till henne och bestraffa henne för att hon inte vet sin plats. Utifrån min analys skulle han då vara mer misogyn än sexistisk.

I allmänhet rekommenderar dock min modell för misogyni oss att fokusera mindre på de individuella *utövarna* av misogyni och mer på misogynins *måltavlor* och *offer*. Det här är fördelaktigt av minst två skäl. För det första så saknar vissa uttryck för misogyni helt och hållet individuella förövare; misogyni kan vara ett rent strukturellt fenomen som upprätthålls av samhällseliga institutioner, politiska riktlinjer och vidare kulturella seder.¹⁴ Att förstå misogyni som den fientlighet som kvinnor *möter* snarare än den fientlighet som män *känner* i sina hjärtan, hjälper oss för det andra att undvika de problem som ligger i psykets ogenomtränglighet. Det är ofta svårt att veta vad någon innerst inne känner eller tänker eller drivs av om man inte är personens egen terapeut (och ofta även då). Men min modell för misogyni kräver inte att vi vet vad någon känner innerst inne för att kunna konstatera att de upprätthåller eller möjliggör misogyni. Vad vi behöver veta är något som vi ofta mycket enklare kan ta reda på: att en flicka eller kvinna utsätts för oproportionerlig eller särskilt fientlig behandling för att hon är en kvinna i *en mans värld* – det vill säga en kvinna i ett historiskt patriarkalt samhälle (vilket omfattar, tror jag, de flesta om än inte alla samhällen som finns).¹⁵ Vi behöver inte visa att

hon utsätts för den här behandlingen för att *en mans medvetande* ser henne som kvinna – vilket i vissa fall inte ens kan vara sant. Som jag sade tidigare så kan trots allt kvinnor likaväl som män ägna sig åt misogynt beteende – exempelvis genom att avfärda andra kvinnor eller ägna sig åt den sortens moraliserande som tenderar att låta män i en viss situation gå fria samtidigt som man strängt kritiserar kvinnor för ett exakt likadant agerande.

Jag menar att vi bäst förstår misogyni som en egenskap i de sociala miljöer där flickor och kvinnor vistas, som gör att de riskerar att utsättas för hatisk eller fientlig behandling på grund av sitt kön – inte sällan också på grund av ett könsmissigt »dåligt« beteende. Trots detta vill jag inte förneka att det existerar individer som förtjänar att kallas misogynna. Jag är medveten om att »misogyn« är en fördömande term och jag tycker inte att vi bör kasta runt den alltför lättvindigt. Risken är att vi annars förlorar den karaktäristiska tyngd och kraft som ligger i det här viktiga språkliga vapnet. Jag föreslår att vi definierar en misogyn person som någon som är särskilt högpresterande i att upprätthålla misogyni: som utövar misogyni särskilt regelbundet och konsekvent i jämförelse med andra i samma miljö. Den definitionen hjälper oss att inse den viktiga sanningen att vi *alla* i varierande utsträckning bidrar till att upprätthålla misogynna samhällliga strukturer. Men samtidigt vore det för många människor fel, inte minst för dem som aktivt engagerar sig för att göra motstånd mot misogynin, att generellt kalla dem, eller oss, misogynna. Den etiketten bör reserveras för de främsta förövarna. Vi kommer att träffa på många av dem på de kommande sidorna.

När jag skrev *Duktig flicka* fokuserade jag på att göra ett teoretiskt argument för att misogyni bör begripas som den fientlighet som flickor och kvinnor möter och som har som syfte att kontrollera och upprätthålla könsbaserade normer och